

PERGE KAZISI 1983 ÇALIŞMALARI

Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Türk Tarih Kurumu ile İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi adlarına yürütülen, Uluslararası Side Dostlarının da parasal yönden desteklediği 1983 yılı Perge Kazısı ve Onarımı Çalışmaları 1 Ağustos'tan 15 Kasım'a dek sürmüştür. Bizlere çalışma olanaklarını sağlayan tüm kuruluşlara teşekkürlerimiz sonsuzdur.

Başkanlığımızdaki kazı ve onarım ekibi: Başkan Yardımcısı Doçent Dr. Halük Abbasoğlu, Yüksek Mimar Gülsün Saraçlar, Topoğraf Adnan Şakar, Arkeolog-Desinatör Fusun Arman, Arkeolog Semra Sarıbekiroğlu, Arkeolog-Restoratör Hüseyin Akıllı, Arkeolog Neş'e Atik, Arkeolog Secda Saltuk, Arkeoloji öğrencilerinden Mengü Acun, Megi Bişar, Tuğrul İşsever, Alan İren, Zeynep Kuban, İpek Özbek, Mimar Bahar Erünsal, Mimar Ertuğrul Morçöl, Mimar öğrenci Çiğdem Açıksöz, Fotoğraf uzmanı olarak Mühendis Kemal Dokuzoğlu'ndan oluşmuştur. Bu çalışmalarımıza Bakanlık temsilcisi olarak Antalya Müzesinden Arkeolog Güler Kural katılmıştır.

1983 yılı çalışmalarımız: I. Kazılar, II. Düzenleme, III. Mozaik Çalışmaları, IV. Keramik Çalışmaları, V. Onarım Çalışmaları.

I. KAZILAR:

1 — Hamam: Bu yıl kazı çalışmalarımızı son senelerde olduğu gibi kendin güney hamamında yoğunlaştırmış bulunuyoruz.

II No'lu Mekânın (Tepidarium'un) Kazısı:

Geçen yıl kazısı tamamlanmış olan II no'lu mekânda hypocaust sistemini açıklayıcı fikir edinebilmek için geçen seneki sondaj büyütüldü. Geçen yıl traktörle molozun atılması için bırakılan rampa da ortadan kaldırılarak güneydeki havuz meydana çıkarıldı.

I No'lu Mekânın (Kaldarium'un) Kazısı:

Mekânın güney bölümünde çalışıldı. Mekânın güneye üç büyük ve kemerli pencere ile açılan duvarı önündeki büyük havuzun doğu ve batı bölümleri açıldı. Traktörlerin işleyebilmesi için orta bölüm bırakıldı. Havuzun iç ve dış basamaklarının korkuluklarına ait büyük bloklar bulundu ve bunlar monte edildi. Doğu duvarı önünde bir sekiye ait iki ayak ve bloklar bulundu, üçüncü ayak da çimentodan yapılarak sekinin oturma blokları yerlerine yerleştirildi.

Mekânın güneybatı nişi içinde yapılan kazı sonucu bir havuz meydana çıkarıldı.

Mekânın güneydoğusunda tabanın çökmüş olmasından yararlanılarak hypocaustun içine girildi ve sistemi incelendi. Mekânın ortasında 3-4 m. genişliğinde bir bölümün dışında zemin ve hypocaust sisteminin sağlam olduğu görüldü.

Nişin içindeki havuzun önünde çökmüş tabanda hypocaust içine inildi. Bu sırada bir kız başı bulundu. Yüzeyi kısmen yanmış bu başın kireç ocağında kullanılmak için buraya getirildiği anlaşıldı ve baş iki sene önce frigidariumda bulduğumuz Muse'lerden birine kırık kırığa uydu.

Mekânın güneydoğu dış cephesinde bir sondaj yapıldı. II no'lu mekândan I no'lu mekâna su getiren künk dizisi saptandı.

IX No'lu Mekânın Kazısı:

Tepidarium'a (II no'lu mekâna) kemerli bir geçit veren IX no'lu mekânın kazısına bu yıl başlandı. Ancak $11,50 \times 4,50$ m². lik bir bölümü açılabilirdi. Kayda değer herhangi bir arkeolojik buluntuya rastlanmadı.

2 — Geç Dönem Kapısı (C₁) Kazısı:

Kapının avlusunun kuzey duvarı önünden güneye doğru 10 m. ilerlendi. Bu bölümde taban döşemesine kadar inildi. Meydana çıkarılan mimari parçalar doğu ve batı duvarları önünde düzenlendi. Avlunun döşeme taşlarının üzeri de temizlendi.

3 — Demetrios-Apollonios Takı Temel kazısı:

Bu yıl onarımına başlanan Demetrios-Apollonios takımın onarımı için gerekli temel kazıları arkeoloji açısından değerlendirildi. Takım stylobat kotu 0,00 alınarak 2,95 m.'ye inildi. Bol miktarda keramik, cam buluntu yanı sıra 555 sikke ele geçirildi.

II. DÜZENLEME:

Bu yıl düzenleme çalışmalarımız 1953'de kazısı yapılmış olan hellenistik dönem avlusu içinde sürdürdük. Avlunun içinde yığıntı halinde bulunan kule, avlu ve avluyu kuzeyden sınırlandıran Hadrian takımın mimari parçaları tefrik edilerek kotlandı. Yer kazanmak için kulelerin mimari parçaları avludan dışarıya çıkarılarak kulelerin yanına yerleştirildi. Avlunun sütunlu mimarisi mimari unsurlara göre kotlanarak avlunun doğu ve batı yarım oval şeklindeki duvarların önüne yerleştirildi.

Ktistes heykellerinin yazıtlı kaideleri eski raporlardaki buluntu yerlerine göre ait oldukları nişler içine yerleştirildi. Taka ait parçalar mümkün olduğu kadar kuzeye taşındı. Bu arada keşfedilen, takın köşelerine ait parçalar eski restitüsyona bir yenilik getirdi.

III. MOZAİK ÇALIŞMALARI:

Arkeolog Semra Sarıbekiroğlu mozaik çalışmalarını palaestranın batı portüğünde sürdürdü. Kısmen iyi koruna gelmiş mozaik tümüyle ortaya çıkarılıp geçici onarımı yapıldıktan sonra, çizimleri yapıp fotoğrafları çekildikten sonra üstleri kalın bir toprak tabakasıyla örtüldü.

IV. KERAMİK ÇALIŞMALARI:

Perge güney hamamı kazısı sırasında 5 no'lu mekânda kanal temizlemesi sırasında çıkan, palaestrada yapılan sondajda elde edilen, 8 no'lu mekânda ve diğer mekânlarda bulunan keramik parçaları elden geçirildi. Değişik profil verenlerin çizimleri ve etüdları yapıp, bilimsel araştırmalar için fişlendi. Bu arada tümlenebilen kaplar onarıldı. Ayrıca fotoğrafları da çekildi.

V. ONARIM ÇALIŞMALARI:**I — Kazı Sarasında Yapılan Onarımlar:**

1 — Güney hamamının VII no'lu mekânının güneybatı köşesinde yerlerinden oynamış mermer kaplamaları ile batı duvarını izleyen sekininkiler onarıldı.

2 — Agoranın sonradan örülerek kapatılıp bir mekân haline getirilen kuzey kapısı taban mozaığı onarıldı.

II — Demetrios-Apollonios Takımın Onarımı:

1979'dan bu yana onarım ön hazırlıkları sürdürülen Demetrios-Ahpollonios takımın onarımına başlandı. Anıtın onarım projesi Mimar-Arkeolog Ülkü İzmirilgil tarafından hazırlanmıştır. Kendisine önceleri Arkeolog Desinatör Füsün Arman ve sonradan da Yüksek Mimar Gülsün Saraçlar yardımcı olmuştur.

Onarım için gerekli statik etüdler İTÜ Mimarlık Fakültesinden Prof. Müfit Yorulmaz doğal malzeme özellikleri, İTÜ Maden Fakültesinden Prof. Kemal Erguvanlı yapay malzeme araştırmaları, İTÜ Mimarlık Fakültesinden Doç. Dr. Erol Gürdal'ın fahri katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Uygulanmasına karar verilen statik modelin gerekli malzeme ve teknolojik yardımı ENKA Yapı Sistemleri Sanayii A.Ş. Prof. Mustafa İnan'ın anısına karşılıksız olarak yüklenmiştir.

Üç aşamada tamamlanması öngörülen onarımın birinci dönem çalışmalarını oluşturan temel betonarme inşaatı tamamlanmıştır.

Prof. Dr. JALE İNAN

